

Mauno Koskinen

VASKELAN KYLÄN SYNTY

Tarinan mukaan veljekset **Timo/Timofei, Eudokim/Oudokim** sekä **Drokima/ Drochima**, myös **Wasili Drochima Rodionov/Rodionov Waske** tulivat suuren sodan jälkeen pakopaikoiltaan ja asettuivat asumaan Suvantojärven rannalle suuren jalavan alle. Tarinan sota oli vuosina 1700-1721 käyty Suuri pohjan sota. Ruotsi luovutti sen päättäneessä Uudenkaupungin rauhassa Venäjälle mm. Suomen kaakkoisosan Viipuria myöten sekä Inkerinmaan hallittuaan suuraluetta Stolbovan rauhasta 1617 lähtien.

Veljesten saapumisaika ei ole tarinaa tarkemmin tiedossa, mutta osuneen 1710-luvun alkuvuosiin, koska venäläiset valloittivat Käkisalmen 1710 ja tsaari Pietari oli antanut 17.6.1713 eli kahdeksan vuotta ennen rauhantekoa lahjakirjalla salaneuvos, kreivi Ivan Musin-Pushkinille Sakkolan pitäjistä kaikki ne maat, jotka olivat "Viipurista Kiviniemen kautta Käkisalmeen menevän kesämaantien oikealla puolella". Myöhempi Metsäpirtin pitäjä sisältyi näihin maihin.

Valtaosa Käkisalmen läänin alkuperäisväestöstä oli 1590-luvulla ja pitkin 1600-lukua paennut kodeistaan tai surmattu. Väkeä piiloutui erämaihin. Monet hakeutuivat turvaan Laatokan rantamille Aunuksen ja Tihvinän alueille, ehkä muuallekin ja palasivat olojen rauhoittuttua kotikonnuilleen. Suurin osa oli siirtynyt Venäjälle, jossa oli mm. Tverissä tarjolla mahdollisuudet uuden elämän alkuun. Nämä eivät palanneet. Karjalan autioituneille alueille oli tullut luterilaisia uudisasukkaita.

Aleksanteri Koskivaara on kertonut näitä tulleen "milloin mistäkin Ruotsin puoleisesta pitäjästä: Muolaasta, Heinjoelta, Walkjärveltä jne."

"Virallinen" historiankirjoitus korostaa Stolbovan rauhansopimuksessa myönnettyä uskonnonvapautta, mutta vaikenee sen jäämisestä pelkäksi sopimusmaininnaksi. Mielivaltaa ja uskonvainoja salaillaan, mutta "Isonvihan" väitetään autioittaneen Karjalan. Siitä juontaa sodalle annettu kolkko nimikin. Metsäpirtin historian mukaan sen kylissä asui vuonna 1691 eli ennen vuosikymmenen nälkävuosia, suuria kuolonvuosia, noin 80 asukasta. Vuonna 1724 oli asujamisto jo noin 150 henkeä. Nuo väkilukutiedot kertovat sen, että 1600-luvun tulokkaista ei vastoin väittämiä paennut ehkä ketään ja että vanhaa väestöä palasi takaisin entisille kotitiloilleen.

Keitä Wasken veljekset olivat

Mistä Wasken veljekset suuren ja sittemmin vuosisatojen ajan versoneen jalavan alle ilmestyivät ja keitä he olivat? Kuten aiemmin on mainittu, Waske/Waski -nimi esiintyi Suvannon itäpään asujamistossa pitkin 1500-lukua. Tästä päätellen veljekset palasivat sukunsa vanhoille sijoille. Kreikkalaiskatolisina he olivat olleet pakolaisina, mutta tuskin kovinkaan kaukana.

Aivan varmasti Wasket ovat eräs harvoista koko Sakkolan pogostasta Suomeen säilyneistä vanhoista ortodoksisista inkerikkosuvuista.

Ranta-alueiden inkerikot olivat kalastajia. Wasken jälkipolvilla oli vielä 1900-luvun alussa Laatokalla nuotta-arttelit. Kalastajina Wasket pakenivat vainoja mitä ilmeisemmin vesitse tuntemiinsa piilopaikkoihin Laatokan Venäjän puoleisille rantamille tai Nevajoen rämeiköiden suojaan. Asustivat välillä ehkä lähitienoillakin piilopirteissään.

Vuoden 1724 väestökirjan mukaan Timo ja Oudokim Waske perheineen "asuvat äskettäin haltuun otetulla Hans Huuskan autiotilalla". Drokima Waske asui veljesten serkun **Trofim Larionov/Larssonin** kanssa. "Asuvat lähellä Suvantojärveä ja kalastavat tässä kylässä, eivät omista myllyä, heillä on aivan arvoton maaperä", todetaan väestökirjassa.

Trofim Larionov oli aiemmin mainitun Lars/Larion Wasken poika. Pawila Waske oli erittäin todennäköisesti Timon, Oudokimin, Drokiman ja Trofin isoisä.

Waski-sukuhaarat hahmottuvat

Drokima Waskella ja vaimollaan Marialla oli neljä poikaa. Vuoden 1754 väestökirjassa mainitaan Roman Waski ja vaimonsa Anna, joista syntyi Jerlan, Mats ja Eva, joista syntyi Ripakon, Ignati ja Tatiana, joista syntyi Ikan ja Trophim, josta syntyi Rohkon talo ja sukuhaara.

Trofim Larionov Waskin ja vaimonsa Tatianan pojista saivat alkunsa viisi muuta Vaskelan taloa ja sukuhaaraa. Myös nämä ovat samassa väestökirjassa. Michal ja vaimo Maria ovat Mikkolan, Lars ja Catharina Laurilan, Mats ja Anna Mattilan/Pitkälän, Andrei Anttilan ja Ivan Larilan talon ja sukuhaaran kantaperhe/-isiä.

Väestökirja vuodelta 1754 ei erittele Lapanaista ja Arkuntanhua 11:sta. Lapanaisissa asui tuolloin 85 henkilöä. Heistä oli Roman Waskin taloyhteisössä 13 ja Trofim Waskin yhteisössä 15 henkilöä. Drokima Waske oli kuollut, mutta vaimo Maria oli elossa ja asui vanhimman poikansa Romanin isännöimässä yhteisössä. Trofim ja Tatiana lapsineen muodostivat oman verotusyksikkönsä.

Timo Waskin pojan Andrei Waskin yhteisössä oli 10 ja edelleen elossa olevien Eudokim Wasken ja vaimonsa Annan yhteisössä 7 henkilöä. Waskija oli yhteensä 45 henkilöä. Tässä suku- ja sukukyläkirjassa ei ole Timo ja Eudokim Wasken jälkeläisiä ja heidän myöhempiä vaihteita koskevia tietoja. Heitä muutti ainakin Muolaaseen. Nallien, Lemmetien ja Anttosten yhteisöissä asui 40 henkilöä vuonna 1754.

Metsäpirtin historiassa on Arkuntanhua 11 ja Lapanaiden asukasluvuissa virheet. Historian mukaan niissä oli vuonna 1750 yhteensä 22 ja 1760 yhteensä 32 asukasta, eli vain kolmasosa todellisesta määrästä.

Parooni von Freederickszin läänityksiä kuvaavassa Arkuntanhuan, Lapanaiden ja Pölläniemen verotusperustekartassa vuodelta 1778 on Arkuntanhuaan merkitty kolme, Pölläniemeen kaksi ja Lapanaisiin kolme taloa. Ensiksimmäinen on nimetty verollisiksi Andrei, Trofim, Feidor, Ivan, Jeremei, Matfei, Trofim ja Ignatei Waskin. Pölläniemessä ja Lapanaisissa esiintyvät vastaavasti nimet Andrei Waskin, Jacob ja Simon Lemmiti sekä samaan kylään kuuluvina Mats ja Isak Nalli. Arkuntanhuaassa tilaa 11 "förut Pawila" hallitsivat vuonna 1827, siis Taipaleenjoen syntymisen jälkeen, Antrop Ignatei 1/16 osuudella ja Petter Ignatei 1/16 osuudella. Tämä merkitsee sitä, että Ikka oli jaettu kahtia ja Petter Ignatei oli rakentanut Ikka Pekon talon. Leski Feodosia Trofimoff, Semin Jeremejeff ja Jefim Mattwejeff hallitsivat tilaa kukin 1/8 osuudella. Alexej Andrejeff, Abram Trofimoff, Petter Feodoroff, Larion Iwanoff ja Michaila Iwanoff on merkitty 1/10 osuuksien haltijoiksi.

Waski-nimi katoaa käytöstä

Sukunimi Waski on poistunut nimistä ja korvattu isän nimellä 1800-luvun alkupuolella. Tähän ei ole mitään selvää selitystä. Luonnollisin lienee se, että koska tilan kaikilla viljelijöillä oli sama sukunimi, se jätettiin pois ja korvattiin selkeämmin isän nimellä, jotta samannimiset osatiin erotella oikein.

Isän nimen muuttuminen sukunimeksi 1800-luvun jälkipuoliskolla on siten virhe. Yhteinen sukunimi olisi pitänyt olla edelleen Waski. Tämä on vahinko perinteikkäälle nimelle, korjattavissa kylläkin.

Uusien suomalaisten nimien käyttöönotto alkoi sortovuosien seurauksena, vahvan kansallistunnon vallitessa 1900-luvun alkuvuosina. Ikka Pekon sukuhaarassa Koskinen tuli käyttöön vuonna 1905. Kutsumanimet säilyivät luonnollisesti ennallaan. Juho Koskinen oli edelleen Ika Vana. Kaikki samaan sukuunkaan kuuluneet eivät vaihtaneet nimeä samanaikaisesti. Vielä 1920-luvullakin oli rinnan mm. Koskivaaroja ja Petroffeja sekä Jokirantoja ja Trofimoffeja.

Waskela kylän nimeksi

Vaskelan jakamattomasta sukutilasta oli kasvanut 1800-luvun alkuvuosikymmeniin tultaessa täysin kreikanuskoina pysynyt sukukylä. Asukkaat kuuluivat vuoteen 1865 saakka Vuoleen Matoksin seurakuntaan Inkerissä. Raudun Palkealaan rakennettu kirkko valmistui tuona vuonna ja Palkealan seurakunta aloitti toimintansa sen myötä. Raudun, Sakkolan siis myös Metsäpirtin ja Vuokselan kreikkalaiskatoliset liitettiin uuteen seurakuntaan.

Palkealan seurakunnan kirkonkirjoissa, joita on perustamisvuodesta 1865 alkaen, kylän nimi on Waskela. 1800-luvun loppupuolella myös henkikirjoissa esiintyy nimi Waskela, vaikka Arkuntanhua 11 säilyi virallisena nimenä.

Waski-sukua muutti laajalle alueelle

Taimi Pukki on selvittänyt Vaskelan Waski-sukuisten muutoa naapurikyliin. Konstantin Tuokko, s. 1816, muutti perheineen Lapanaisiin 1800-luvun puolivälissä. Nikolai Iljin, s. 1830, Jefim Iljin, s. 1836 sekä Sergei Jefiminpoika Jäske, s. 1856, muuttivat kaikki perheineen Lapanaisiin 1800-luvun loppupuolella. Myöhempiä Lapanaisiin muuttajia olivat Konstantin Mikaelinpoika Jäske ja Nikolai Mikaelinpoika Jäske perheineen, Jaakko Ojaranta sekä Nikolai Aleksanterinpoika Laurila perheineen.

Vuonna 1939 Paloniemessä asuvia Waski-sukuisia olivat Aleksanteri Paavonpoika Laurila, s. 1874, perheineen, Stepan Ivaninpoika Laurila, s. 1877, perheineen, Paavo Ivaninpoika Laurila, s. 1884, Vasili Simonpoika Laurila, s. 1898, perheineen, Johannes Simonpoika Laurila, s. 1905, perheineen, Paavo Aleksanterinpoika Laurila, s. 1909, perheineen, Maria Iljantytär Haakala, ent. Iljin, s. 1879, kolmen lapsensa kanssa sekä Jaakko Ojarannan neljä lasta. Waski-sukua muutti 1900-luvun puolella runsaasti Sakkolaan, Rautuun ja Pyhäjärvelle sekämuualle Viipurin lääniin; avioliitot veivät kauemmaskin.